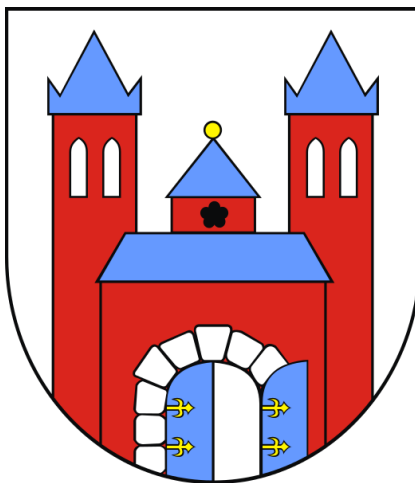

Załącznik

do uchwały nr XXXIX/270/18

Rady Miejskiej Chełmży

z dnia 16 października 2018 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 - 2020

Chełmża, wrzesień 2018

Spis Treści

Wstęp	3
I. Adresaci	4
II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej	5
• Asystenci rodziny	8
• Karta Dużej Rodziny	10
• Fundusz alimentacyjny i świadczenia rodzinne	11
• Program „Za życiem”	12
• Świadczenie wychowawcze „500 +”	13
III. Inne kluczowe podmioty wspierające rodziny oraz ich zadania	14
3.1 Ognisko Wychowawcze	14
3.2 Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Chełmży	14
3.3 Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmży	15
3.4 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu	16
3.5 Sąd i Zespół Kuratorski	17
3.6 Policja	17
3.7 Straż Miejska	18
3.8 Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Chełmży	18
3.9 Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Prejsa	18
3.10 Placówki oświatowe	19
3.11 Szpital Powiatowy sp. z o.o. w Chełmży oraz placówki służby zdrowia	20
A) Oddział położniczy	20
B) Oddział noworodkowy	21
C) Oddział pediatryczny	21
3.12 Organizacje NGO	21
IV. Uwarunkowania prawne podejmowanych działań w ramach programu wspierania rodzin	21
V. Analiza SWOT	22
VI. Cele programu	24
VII. Realizacja programu	25
VIII. Realizatorzy programu	28
IX. Efekty i rezultaty programu	29
X. Ewaluacja	30
XI. Sposób kontroli realizacji programu	30

Wstęp

Człowiek na przestrzeni kilku milionów lat, zmienił prawie wszystko, poza samym sobą, swoją konstrukcją psychofizyczną i potrzebami, które z niej wynikają. Żyjemy zupełnie inaczej niż nasi przodkowie. Świat uległ na przestrzeni lat zmianie i nadal się zmienia. Dzisiejsza rodzina również się zatomizowała. Kiedyś młode pokolenie wychowywała wioska, społeczność. Obecnie jest to para ludzi, która często nie potrafi unieść odpowiedzialności i obciążeń jakie się z tym wiąże¹.

Rodzina w zależności od miejsca i czasu przybierała i przybiera jeszcze nadal bardzo zróżnicowane formy i dlatego istnieje wiele definicji ją określających. Socjolog J. Sirjamaki podkreśla, że rodzina jest instytucją ogólnoludzką, spotykaną we wszystkich epokach i kulturach. Do jej uniwersalnych wszędzie spotykanych zadań należy: zaspokajanie popędu seksualnego, zaspokajanie elementarnych materialnych potrzeb życiowych oraz rodzenie i wychowywanie dzieci. Rodzina więc, jest nierozzerwalnie związana z istnieniem ludzkiego społeczeństwa i kultury².

Rodzina jest najstarszą formą życia we wspólnocie, pełni szereg bardzo ważnych dla społeczeństwa funkcji. Nie tylko umacniania więzi między członkami, ale również kształtuje prawidłowe zachowania i odruchy ludzkie. Wyróżniamy kilka funkcji rodziny, ale kilka z nich są najważniejsze m.in.: funkcja materialno-ekonomiczna, w której występują podfunkcje gospodarcza (gromadzenie dóbr niezbędnych do funkcjonowania rodziny) oraz podfunkcja usługowo-konsumpcyjna (prace usługowe m.in. przyrządzanie posiłków), kolejna to funkcja socjalizacyjna, w której dzieci wprowadzane są w świat kultury danego społeczeństwa, przygotowywane do samodzielnego pełnienia ról społecznych. Następną funkcją jest funkcja kulturalna, w której rodzina zapoznaje młode pokolenie z dziejami kultury danego społeczeństwa, wpaja normy, naucza młodzież korzystania

---

¹ *Manufaktura Radości*, <http://manufaktura-radosci.blogspot.com/2012/01/rodzina-nuklearna.html>, (21.01.2012)

² Z. Tyszka *Podstawowe formy małżeństwa, rodziny oraz sieci pokrewieństwa*. [w:] Z. Tyszka *Socjologia rodziny*, PWN, Warszawa 1976, s. 54

z treści kulturowych oraz kolejna szczególna funkcja to funkcja emocjonalna - realizacja potrzeb emocjonalnych zarówno wewnątrz rodziny, jak i poza nią³.

Jednakże są sytuacje w których zaczynają pojawiać się dysfunkcje. Dysfunkcje powodują negatywne zachowania, które mają wpływ na kształtowanie środowiska opiekuńczo-wychowawczego, socjalizacyjnego. Wśród negatywnych przejawów zachowań członków rodziny, a szczególnie rodziców z rodziny dysfunkcyjnej należy wymienić m.in.: zakłócenie stosunków uczuciowych lub nawet zerwanie więzi emocjonalnych, nerwową, traumatyczną atmosferę domową, konflikty rodzinne, agresję i przemoc w środowisku, nadużywanie środków psychoaktywnych. Dlatego, rodziny te wymagają stałego nadzoru przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pielęgniarki środowiskowe, policję, straż miejską, kuratorów sądowych i inne instytucje, mające kontakt z rodziną i pracujące na rzecz rodziny.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im funkcji poprzez prace z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

I. Adresaci

Adresatami programu są dzieci i rodziny z terenu gminy miasta Chełmży, w szczególności rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje na potrzebę pracy z rodziną, działania profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności oraz zbudowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka. **W centrum stawia dziecko – jego dobro zawsze jest na pierwszym miejscu.**

---

³ Z. Tyszka *Podstawowe formy małżeństwa, rodziny oraz sieci pokrewieństwa*. [w:] Z. Tyszka *Socjologia rodziny*, PWN, Warszawa 1976, s. 61-67

II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej

Chełmża jest jednym z najstarszych miast ziemi chełmińskiej położonym nad Jeziorem Chełmżyńskim. Miasto położone jest w centralnej części województwa kujawsko - pomorskiego, w niedalekiej odległości od głównych ośrodków województwa, tj. Torunia – około 20 km oraz Bydgoszczy – około 45 km. Chełmża zajmuje powierzchnię 7,84 km², z danych Ewidencji Ludności w Chełmży wynika, iż liczba mieszkańców na dzień 31.12.2017 r. wynosiła **14 016 osób**. Miasto otoczone jest prawie 300 – hektarowym Jeziorem Chełmżyńskim. Na terenie Chełmży budownictwo mieszkaniowe koncentruje się w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych. Wzdłuż nich utworzone są pasma wzmożonej aktywności gospodarczej, gdzie poza budownictwem mieszkaniowym rozwija się handel, usługi i pozostała działalność gospodarcza. W przemyśle uwidaczniają się branże – budowlana, meblarska, stolarska, produkcji okien, akcesoriów meblarskich, wyrobów z tworzyw sztucznych oraz przetwórstwa rolno – spożywczego. Największym i najstarszym zakładem jest Cukrownia Chełmża S.A., niegdyś jeden z największych zakładów tego typu w Europie.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Toruńskiego Oddział Zamiejscowy w Chełmży wynika, że na dzień 31.12.2017 r. liczba osób bezrobotnych, zarejestrowanych w PUP wynosiła 827, w tym 514 kobiet. Liczby określające bezrobotnych, szczególnie ich sytuacja, znacząco wpłynęła na obszar pomocy społecznej.

Pozostawanie bez pracy powoduje ubożenie rodzin i bardzo często jest przyczyną powstawania szeregu dysfunkcji (alkoholizm, przemoc, bezsilność).

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej gminy miasta Chełmży realizująca zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Głównym celem działania MOPS jest zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie, integrowanie ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie, wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, dołożenie wszelkich starań do usamodzielnienia. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające, w szczególności z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o świadczeniach

rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, a także uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020.

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży obejmują teren miasta Chełmży. Pracownicy socjalni monitorują osoby, środowiska rodzinne. Ww. rozpoznają sytuację klienta oraz identyfikują problem, z jakim boryka się osoba, czy też rodzina. Właściwa diagnoza pozwala na przygotowanie skutecznego planu pomocy, który w możliwie krótkim czasie polepszy sytuację rodziny. Efekty opracowanego planu są możliwe wyłącznie wtedy, gdy tworzony jest on wspólnie z klientem oraz jeśli klient aktywnie włącza się w jego realizację. W ocenie pracowników socjalnych, do najważniejszych przyczyn dysfunkcji rodzin w sprawach opiekuńczo – wychowawczych należą:

- uzależnienie od alkoholu bądź narkotyków u rodziców,
- przemoc w rodzinie,
- niewłaściwe wykonywanie obowiązków rodzicielskich,
- negatywny wpływ środowiska na zachowanie dziecka,
- rozbitcie struktury rodzinnej.

Ponadto, rodziny dysfunkcyjne poza wsparciem pracownika socjalnego, objęte były także asystenturą.

W latach 2015 – 2017 zatrudnionych było w Ośrodku dwóch asystentów rodziny.

Rodziny, które przeżywają trudności opiekuńczo – wychowawcze korzystają z poradnictwa terapii uzależnień, mediacji, poradnictwa psychologicznego, prawnego i mediacyjnego. Dyżury specjaliści pełnili w pomieszczeniu Urzędu Miasta Chełmży, przy ulicy Tumskiej 12.

Pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży aktualnie znajduje się **807 rodzin**. Wśród ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej, bezrobocie pozostaje jednym z głównych powodów. W latach 2015 – 2017 wśród 807 rodzin korzystających z pomocy społecznej, kwestia bezrobocia dotyczyła 600 rodzin (1636 osób). Inne powody to : niepełnosprawność, długotrwała choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, co obrazuje tabela nr 1.

Tabela nr 1. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej.

<i>Powód trudnej sytuacji życiowej</i>	<i>Liczba rodzin w latach</i>			<i>Liczba osób w rodzinach w latach</i>		
	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
1. Ubóstwo	983	916	807	2405	2297	1998
2. Potrzeba ochrony macierzyństwa	49	60	44	225	264	151
3. Sieroctwo	1	1	1	1	1	1
4. Wielodzietność	23	29	63	139	169	353
5. Bezrobocie	811	714	600	2144	1937	1636
6. Niepełnosprawność	180	183	210	356	378	414
7. Długotrwała lub ciężka choroba	130	139	200	234	244	364
8. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego ogółem w tym:	48	39	70	162	140	236
- rodziny niepełne	43	35	57	137	117	183
- rodziny wielodzietne	4	4	13	25	26	53
9. Alkoholizm/problem alkoholowy	20	18	39	30	28	80
10. Przemoc w rodzinie	1	5	1	4	12	2
11. Narkomania	4	5	2	10	19	10
12. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	10	15	16	10	23	25

źródło : dane MOPS w Chelmży

Na podstawie danych MOPS-u wynika, że w latach 2015-2017 udzielono wsparcia:

- **983 rodzinom** (rzeczywista liczba rodzin) – na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- **648 rodzinom** – na podstawie uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020,

- **954 rodzinom** – na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- **199 rodzinom** – na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- **811 rodzinom** – na podstawie ustawy z dnia 7 września 1995 r. o systemie oświaty (pomoc materialna dla uczniów),
- **143 rodzinom** – zostało wydanych ogólnopolskich Kart Dużej Rodziny na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

Przedstawione powyżej dane statystyczne w przedziale czasowym 2015 - 2017 wskazują na tendencję spadkową dotyczącą liczby osób pobierających świadczenia w ramach systemu pomocy społecznej. Trend ten nadal się utrzymuje, niewątpliwie ma to związek z zauważalną poprawą na rynku pracy.

- **Asystenci rodziny**

Asystenci rodziny podejmują działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Udzielają wskazówek odnośnie podnoszenia kompetencji rodzicielskich, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, czy też w gospodarowaniu budżetem domowym. Liczba rodzin, z którymi asystent może prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności i wykonywanych zadań, jednocześnie nie może zgodnie z zapisem ustawowym przekroczyć 15-tu. Należy zwrócić uwagę również na fakt, że rodziny te współpracują z asystentem za jej zgodą, dobrowolnie.

Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, jak również liczbę rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę w latach 2015 – 2017.

Tabela nr 2. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2015-2017.

	2015	2016	2017
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	30	35	35
Liczba rodzin, z którymi asystenci zakończyli współpracę	4	6	5
w tym:			

<i>ze względu na osiągnięcie celów</i>	4	5	1
<i>ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę</i>	0	0	1
<i>ze względu na zmianę miejsca zamieszkania (poza teren gminy miasta Chelmy)</i>	0	0	1
<i>ze względu na ustanie sądowego zobowiązania rodziny do współpracy z asystentem</i>	0	1	2

źródło : dane MOPS-u w Chelmy

Asystenci rodziny w ramach swoich zadań:

- opracowują i realizują plan pracy z rodziną za obopólną zgodą, we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- prowadzą dokumentację dotyczącą pracy z rodziną,
- dokonują okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,
- monitorują funkcjonowanie rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzają na wniosek sądu opinie o rodzinie,
- współpracują z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym w Chelmy, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chelmy, z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- udzielają pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej,
- udzielają wskazówek w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- udzielają pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- motywują członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, do poszukiwania pracy, do utrzymywania podjętego już zatrudnienia,
- motywują do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu zwiększanie i podnoszenie umiejętności rodzicielskich,
- podejmują działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Praca asystenta rodziny polega również na inicjowaniu i rekomendowaniu zadań zespołowych, przy udziale pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, przedstawicieli Policji i kuratorów sądowych. Działania asystenta rodziny skutkują trafniejszą diagnozą problemów, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiają mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

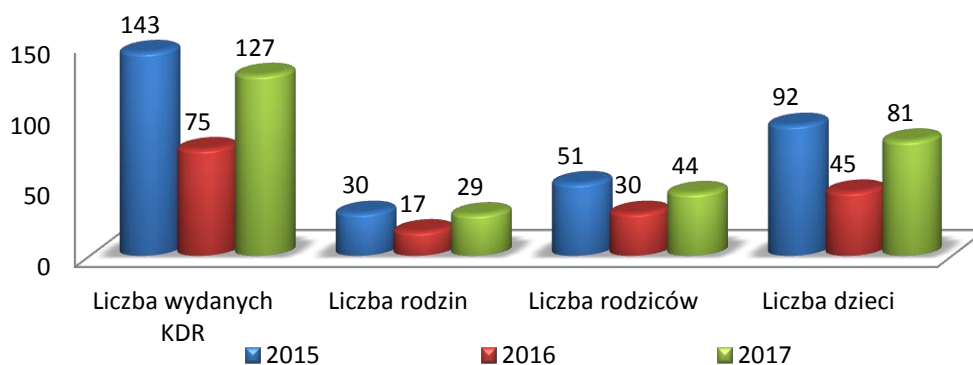
W ramach instytucji asystenta rodziny utworzona została w 2013 roku „Szkoła Rodzica”, która funkcjonuje do chwili obecnej. Zrzesza ona ok. 40 osób. Jest to samopomocowa grupa wsparcia dla rodzin, które pracują z asystentem rodziny. Celem spotkań jest rozwijanie umiejętności wychowawczych poprzez dostarczanie wiedzy z zakresu specyfiki funkcjonowania dziecka oraz rozwój kompetencji rodzicielskich. Ponadto zapraszani są goście - specjaliści, którzy udzielają rad i wskazówek gdzie i do kogo mogą się zwrócić w razie zaistniałej potrzeby.

- **Karta Dużej Rodziny**

W obecnej sytuacji demograficznej naszego kraju zauważalna jest tendencja spadkowa w liczbie urodzeń dzieci. Od wielu już lat trwa proces starzenia się społeczeństwa, dlatego też należy podejmować wszelkie działania promujące rodzicielstwo. Jednym z takich działań było wprowadzenie Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, która przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana każdemu z członków rodziny, bezpłatnie. Ponadto rodzice mogą z Karty Dużej Rodziny korzystać bezterminowo, natomiast dzieci - do 18 roku życia, w przypadku osób uczących - do ukończenia 25 lat. Dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu lekkim lub umiarkowanym, na czas jego trwania.

Wykres nr 1. Liczba osób korzystających z Karty Dużej Rodziny w latach 2015-2017.

źródło: dane MOPS w Chelmży

KDR oferuje szereg zniżek oraz dodatkowych uprawnień, przez instytucje, które podjęły współpracę w tym zakresie. Partnerzy KDR z terenu gminy miasta Chełmży:

- Bank PKO w Chełmży,
  - Salon PLAY,
  - Stacja Paliw Orlen,
  - Piekarnia - Ciastkarnia Bogdan Jarzab,
  - Pralnia Chemiczna,
  - CHOK „InterRobo”.
-
- **Fundusz alimentacyjny i świadczenia rodzinne**

Dnia 1 października 2008 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji nazwanych przez ustawodawcę „świadczeniami z funduszu alimentacyjnego” oraz działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych. Osobą uprawnioną do świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest dziecko, które ma zasądzone od rodzica alimenty, jeżeli egzekucja alimentów jest bezskuteczna. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują na dziecko do ukończenia przez nie 18 lat. Na dziecko starsze świadczenia przysługują do ukończenia 25 lat pod warunkiem, że uczy się w ono szkole lub szkole wyższej. Na dziecko, które ma ustalony znaczny stopień niepełnosprawności – bezterminowo.

Zasilek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka.

Zasilek rodzinny zostanie przyznany, jeśli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł (764,00 zł jeśli członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne - należy legitymować się orzeczeniem o niepełnosprawności, w przypadku dziecka do 16 roku życia, lub orzeczeniem o znacznym albo umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w przypadku starszych dzieci lub osoby pełnoletniej uczącej się). Jeżeli dochód rodziny, przekroczy ww. kryterium dochodowe można zastosować zasadę „złotówka za złotówkę”, zasilek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje pomniejszony o kwotę o którą jest przekroczony próg dochodowy.

Realizacja zapisu ustawowego o świadczeniach rodzinnych obejmuje następujące działania:

- postępowanie w sprawach o przyznanie zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe),
  - prowadzenia postępowania w sprawach o przyznanie zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych, specjalnych zasiłków opiekuńczych oraz zasiłków dla opiekunów,
  - prowadzenie postępowania w sprawach o przyznanie świadczenia rodzicielskiego,
  - prowadzenia postępowania w sprawach o przyznanie jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia żywego dziecka u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu.
- **Program „Za życiem”**

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” (Dz. U. z 2017 r. poz. 1860, z późn.zm.) – program ten ma na celu udzielenie wsparcia kobietom w ciąży i ich rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Jednym z elementów Programu „Za Życiem” jest jednorazowe świadczenie pieniężne z tytułu urodzenia dziecka w wysokości 4 000 zł. Świadczenie to przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód. W roku 2017 MOPS w Chełmży wypłacił jedno takie świadczenie w wysokości 4 000 zł.

Ponadto ustawa ta poszerza wachlarz zadań asystenta rodziny o koordynację wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, zwłaszcza dla kobiet posiadających zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w okresie prenatalnym płodu lub w czasie porodu. Kobiety w ciąży, jak i rodzina mogą każdorazowo zgłosić potrzebę objęcia wsparciem asystenta rodziny. Asystent rodziny na taki wniosek, staje się koordynatorem działań pomocowych.

Tabela nr 3. Kwoty pobranych świadczeń w latach 2015-2017.

Rodzaj świadczenia	2015	2016	2017
Kwota wypłaconych świadczeń w ramach ustawy „Za życiem”	0	0	4 000
Kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych z dodatkami (w tym świadczenie rodzicielskie oraz tzw. „becikowe”)	3 829 970	4 998 281	5 040 307
Kwota wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	809 285	824 734	777 670

źródło: dane MOPS w Chełmży

- **Świadczenie wychowawcze „500 +”**

Z myślą o rodzinach wielodzietnych, dnia 1 kwietnia 2016 roku został wprowadzony rządowy program „Rodzina 500+” (ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci), którego celem jest poprawienie sytuacji rodzin o bardzo niskich dochodach. Świadczenie wychowawcze przysługuje do momentu osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Program realizowany jest na pierwsze dziecko jeśli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 800,00 zł, w przypadku dziecka niepełnosprawnego – 1200,00 zł. Na drugie i kolejne dziecko, świadczenie wychowawcze przyznawane jest bez progu dochodowego.

Tabela nr 4. Realizacja świadczeń wychowawczych na przestrzeni lat 2016-2017.

	2016	2017
Liczba złożonych wniosków na świadczenie wychowawcze	1325	1459
Liczba przyznanych świadczeń wychowawczych	1113	1120
Liczba dzieci w rodzinach	2458	2770
Kwota wypłaconych świadczeń wychowawczych	7 779 112	9 974 021

źródło: dane MOPS w Chełmży

W podanej wyżej tabeli, zauważalna jest zwyżka w liczbie złożonych wniosków, liczbie dzieci w rodzinach oraz kwocie wypłaconych świadczeń wychowawczych.

III. Inne kluczowe podmioty wspierające rodziny oraz ich zadania

3.1 Ognisko Wychowawcze

Utworzone w 2011 roku Ognisko Wychowawcze funkcjonujące w strukturze Ośrodka Wsparcia Caritas Diecezji Toruńskiej w Chełmży prowadziło działalność dla około 50 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. W czasie pozalekcyjnym, Ognisko Wychowawcze zapewniało dzieciom :

- opiekę i wychowanie,
- pomoc w nauce,
- organizację czasu wolnego i zajęcia sportowe,
- dożywianie.

W dniu 1 marca 2018 roku Ognisko Wychowawcze zakończyło swoją działalność.

Od dnia 1 lipca 2018 roku funkcję placówki wsparcia dziennego w mieście przejmie nowo utworzona świetlica – „**Uśmiech dziecka – Świetlica na Tumskiej**”. Świetlica oferować będzie 60 dzieciom i ich rodzicom wsparcie m.in. w formie :

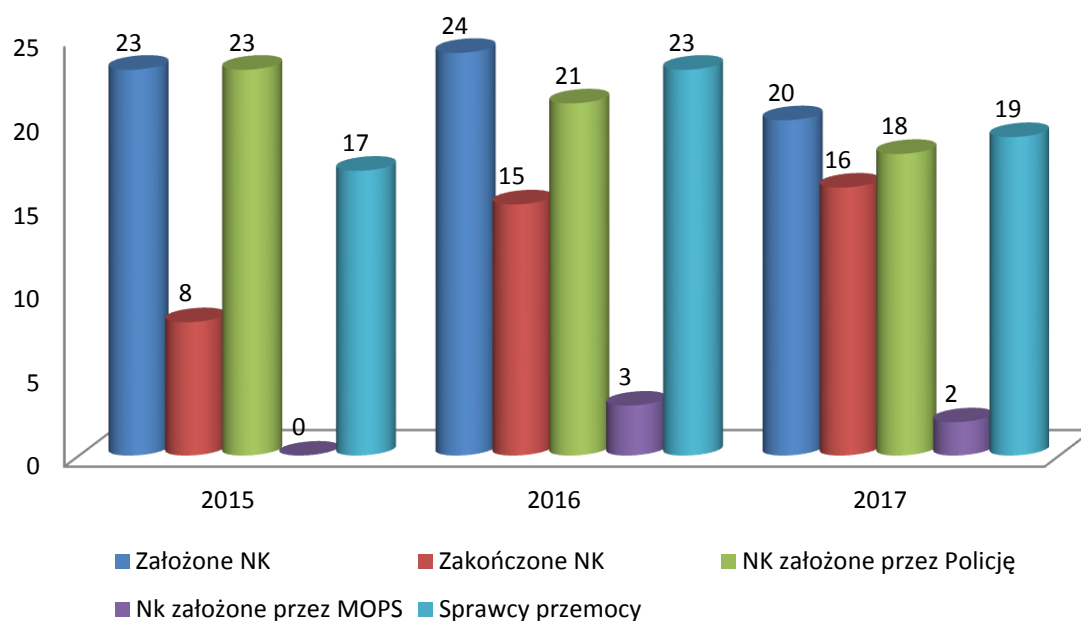
- * zapewnienia pomocy w nauce,
- * zapewnienia pomocy rodzinie w sprawowaniu jej podstawowych funkcji,
- * organizowania czasu wolnego poprzez zabawę i zajęcia sportowe.

3.2 Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Chełmży

Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Chełmży działa przy MOPS-ie i stanowi on element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z reprezentowanego podmiotu, podejmująca współpracę i skoordynowane działania, mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy na terenie Chełmży. Działania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Chełmży skierowane są do rodzin znajdujących się w kryzysie, niewydolnych wychowawczo i ukierunkowane są na rozwiązanie konkretnego problemu w rodzinie. Osoby, u których została wszczęta procedura „Niebieskie Karty” uzyskały pomoc

ze strony MOPS-u oraz skorzystały z fachowego poradnictwa psychologicznego, prawnego oraz z terapii uzależnień oraz postępowania mediacyjnego.

Wykres nr 2. Liczba założonych i zakończonych Niebieskich Kart w latach 2015-2017.

źródło: dane Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Chełmży

3.3 Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmży

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmży prowadzi w pomieszczeniu Urzędu Miasta Chełmży, przy ul. Tumskiej 12 działalność profilaktyczną, informacyjną i edukacyjną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień. Na terenie miasta Chełmży funkcjonuje jedna Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Chełmżyńska” s.c. ul. Kościuszki 4), Grupa AA „Dobra Wola”, Grupa Wsparcia AI – anon i „Qvo Vadis”. Ważnym obszarem działania Komisji jest budowanie systemu pomocy dla osób dotkniętych uzależnieniem alkoholowym i ich rodzin.

W latach 2015 – 2017 do punktu motywacyjno – konsultacyjnego MKRPA zgłosiły się ok. 252 osoby uzależnione o alkoholu oraz 15 osób uzależnionych od narkotyków. Natomiast na dyżur z dzielnicowym w tym przedziale czasowym zgłosiły się 53 osoby. W siedzibie Punktu Motywacyjno – Konsultacyjnego przy ulicy Tumskiej 12, w co drugą sobotę, dyżury pełnili specjaliści - terapeuta uzależnień i mediator.

Osoby znajdujące się w sytuacji kryzysowej zgłaszały się do ww. specjalistów z różnych powodów, jednak do najczęściej wymienianych należy zaliczyć :

- ❖ problem uzależnienia od alkoholu,
- ❖ przemoc w rodzinie,
- ❖ problem rozpadu związków,
- ❖ problemy wychowawcze z dziećmi,
- ❖ problem z uzależnieniem od środków psychoaktywnych.

Do socjoterapeuty zgłaszały się również osoby współuzależnione oraz korzystające z zajęć rozwoju osobistego.

Członkowie MKRPA procedowali 3 wnioski do Sądu Rejonowego w Toruniu Wydział III Rodzinny i Nieletnich w sprawach dotyczących podjęcia przez osoby uzależnione leczenia odwykowego w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym. Ponadto, w latach 2015-2017 14 uzależnionych osób poddało się dobrowolnej terapii na Oddziale Odwykowym Całodobowym w Czerniewicach (Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia Oddział w Toruniu) oraz na Oddziale Terapii Uzależnień od Alkoholu w Świeciu (Wojewódzki Szpital Dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Świeciu).

3.4 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu

W rodzinach, gdzie rodzice są niewydolni wychowawczo oraz zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub gdy władza ta została im ograniczona, dzieci umieszcza się w pieczy zastępczej. Piecza zastępcza może być sprawowana w formie:

- ✓ instytucjonalnej – są to: placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne,
- ✓ rodzinnej – są to: rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe) oraz rodzinne domy dziecka.

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu wynika, iż na dzień 31 grudnia 2017 roku, 14 dzieci z 9 rodzin z terenu miasta Chełmży przebywało w pieczy zastępczej.

Na chwilę obecną, czworo dzieci z tych dzieci rokuje powrót do rodziny biologicznej. Pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny inicjują wszelkie możliwe działania,

scentralizowane w głównej mierze na pracy z rodziną biologiczną - dysfunkcyjną, mające na celu spowodowanie powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

3.5 Sąd i Zespół Kuratorski

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży ściśle współpracuje z podmiotami realizującymi m.in. cele z zakresu pomocy społecznej, w tym ze Sądem Rejonowym III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Toruniu, który swoje zadania wykonuje wyłącznie w oparciu o przepisy prawa stanowionego. Kurator sądowy współpracuje z kuratorem społecznym, który pełni funkcję społeczną. Kurator współdziała z organizacjami i instytucjami m.in. Policją, Prokuraturą, ośrodkami pomocy społecznej – w tym z zespołem interdyscyplinarnym, poradniami, placówkami oświatowymi. Do zadań kuratora sądowego rodzinnego i nieletnich należy:

- nadzór i wykonywanie orzeczeń sądu rodzinnego nad rodzinami i rodzinami zastępczymi,
- nadzór nad nieletnimi,
- nadzór nad przebiegiem leczenia odwykowego,
- przeprowadzanie kontrolnych wywiadów na zlecenie sądu w nadzorach powierzonych, w rodzinach zastępczych,
- wgląd w sytuację rodziny w postępowaniach o ograniczenie władzy rodzicielskiej, kontaktów małoletnich z rodzicami, umieszczenia małoletnich w placówkach.

3.6 Policja

Komisariat Policji w Chełmży prowadzi szereg działań na rzecz szeroko pojętego bezpieczeństwa rodziny i dziecka. W zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży realizowany jest w mieście projekt „Bezpieczna Chełmża”. W ramach projektu omawiany był przez przedstawicieli Policji w szkołach temat cyberprzemocy, pedofilii, dopalaczy. Działania funkcjonariuszy realizowane są w szczególności w oparciu o współpracę z pedagogami szkolnymi, pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny. W obszarze działań na rzecz rodziny, funkcjonariusze podejmują często interwencję w zakresie:

- przemocy w rodzinie,
- ucieczek nieletnich z domów.

3.7 Straż Miejska

Na terenie gminy miasta Chełmży funkcjonuje Straż Miejska, która nie tylko czuwa nad porządkiem w mieście, ale również kontroluje miejsca publiczne pod kątem spożywania alkoholu, czy też palenia tytoniu przez nieletnich, wybryków chuligańskich, niszczenia mienia społecznego. Ponadto, Straż Miejska prowadzi ścisłą współpracę z Komisariatem Policji w Chełmży.

3.8 Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Chełmży

Na terenie gminy miasta Chełmża działa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, która udziela profesjonalnej oraz nieodpłatnej pomocy psychologów, pedagogów, logopedów, terapeutów i lekarza-konsultanta w zakresie diagnozy, terapii, profilaktyki, poradnictwa dla rodziców, dzieci i młodzieży. Poradnia udziela pomocy m.in. w zakresie:

- Diagnozy i terapii niepowodzeń szkolnych i trudności wychowawczych,
- Wspomagania rozwoju dziecka niepełnosprawnego, udzielania wsparcia jego rodzicom i nauczycielom,
- Wspierania rodzin i pomocy dzieciom z problemami uzależnień,
- Terapii rodzin,
- Diagnozy i terapii logopedycznej,
- Diagnozy i terapii dzieci nadpobudliwych psychoruchowo.

3.9 Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Prejsa

Podstawową instytucją kultury na terenie gminy miasta Chełmża jest Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Prejsa, w strukturach której działa Chełmżyński Ośrodek Kultury. Biblioteka nie pełni jedynie roli wypożyczalni i czytelní, ale organizuje różne formy edukacji kulturalnej i oświatowej, promocję kultury i twórczości artystycznej. Zaprasza różnych twórców kultury związanych z naszym regionem. Ponadto w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej znajduje się Izba Muzealna, ma ona charakter historyczno – artystyczny, związany z tradycją i historią miasta Chełmży.

W Filii dla Dzieci i Młodzieży we wtorki i piątki, odbywają się „Bajkowe Poranki”. Są to zajęcia biblioteczne, w których uczestniczy ok. 35 dzieci w wieku przedszkolnym.

Zajęcia prowadzone są m.in. w ramach akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom”. Celem spotkań jest zapoznanie dzieci z literaturą polską i zagraniczną. Szczególne miejsce wśród książek dla dzieci zajmują bajki i baśnie. Dzieci głęboko przeżywają ich treść i identyfikują się z jej bohaterami. Ten rodzaj literatury nie tylko przenosi je w świat fantazji, ale umożliwia także przekazywanie pewnych wartości wychowawczych. Po czytaniu książek jest czas na omówienie i analizę utworu, a następnie na zajęcia plastyczne związane z poznany tekst. Uczestnicy „Bajkowych Poranków” aktywnie biorą udział w różnego rodzaju imprezach czytelniczych, prezentując wierszyki i piosenki np. z okazji: Dnia babci i dziadka, Dnia mamy i taty, spotkań wigilijnych, uroczystego zakończenia roku szkolnego. Organizowany jest również Dzień Dziecka, Mikołajki. Spotkania najmłodszych w bibliotece nie tylko wprowadzają dzieci w zaczarowany świat baśni, ale uczą je właściwych postaw proekologicznych, miłości do ojczyzny, szacunku do rodziców i dziadków, poszanowania książki. Dzieci poznają dzięki nim polskie tradycje i zwyczaje.

3.10 Placówki oświatowe

W polityce edukacyjnej ważne stanowisko zajmuje wczesna opieka i edukacja. Pierwszy etap edukacji stymuluje rozwój małego dziecka w różnych sferach, wprowadza dziecko w szersze kręgi społeczne. Placówki oświatowe także wspierają rodziny w sferze opiekuńczo – wychowawczej. Poza głównym celem jakim jest edukacja, priorytetem jest również wspieranie rodziców w wychowaniu młodego pokolenia. W placówkach oświatowych prowadzonych jest szereg przedsięwzięć, które mają na celu uświadomić młodemu pokoleniu jak ważny jest system wartości, oraz czym powinni kierować się w życiu.

Od roku szkolnego 2017/2018 zgodnie z reformą edukacji (ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe) od dnia 1 września 2017 roku, każda 6-letnia szkoła podstawowa z mocy ustawy przekształca się w 8 – letnią szkołę podstawową, a gimnazja ulegają likwidacji. Jednakże organy prowadzące gimnazja, mogą dokonać przekształcenia likwidowanego gimnazjum w nowy typ szkoły lub włączyć je w strukturę innej szkoły.

Zgodnie uchwałą nr XIX/145/17 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 9 lutego 2017 r. wprowadzono projekt dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjum do nowego ustroju szkolnego.

Tak więc od 1 września 2017 roku zadania szkolnictwa podstawowego realizują 3 szkoły podstawowe. Rada Miejska Chełmży podjęła decyzję o włączeniu funkcjonującego Gimnazjum Nr 1 w Chełmży w strukturę Szkoły Podstawowej Nr 3.

Na terenie gminy miasta Chełmży funkcjonuje również Zespół Szkół Ponadpodstawowych oraz Zespół Szkół im. Unii Europejskiej (Szkoła Podstawowa Nr 4 specjalna z klasami gimnazjalnymi, Branżowa Szkoła I stopnia Nr 2 Specjalna z klasami, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy, Ośrodek Dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem). Realizowana jest również edukacja przedszkolna przez 2 oddziały przy Szkole Podstawowej Nr 2 i Nr 3 oraz przez dwa przedszkola publiczne. Łączna liczba miejsc na koniec 2017 roku wynosiła 309. W gminie miasta Chełmży funkcjonuje również Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Tęczowa kraina zabaw” z liczbą miejsc 33 oraz Niepubliczny Klub Dziecięcy „Aniołek” – skierowany do dzieci w wieku od 1 do 3 lat, z liczbą miejsc 20.

Tabela nr 5. Liczba uczniów realizujących obowiązek szkolny oraz liczba klas w szkołach w latach 2015 -2017.

Placówki oświatowe	LICZBA UCZNIÓW			LICZBA KLAS		
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Szkoły podstawowe	999	924	1017	44	41	47
Gimnazjum	318	318	215	14	14	10

źródło: dane CUV w Chełmży

We wszystkich szkołach podstawowych działają świetlice, stołówki oraz gabinety pierwszej pomocy przedmedycznej. W szkołach podstawowych prowadzone są również zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze, korekcyjno – kompensacyjne, logopedia oraz szereg zajęć dodatkowych: sportowe, muzyczne, teatralne.

3.11 Szpital Powiatowy sp. z o.o. w Chełmży oraz placówki służby zdrowia

Na terenie Chełmży funkcjonuje Szpital Powiatowy sp. z o.o. oraz 4 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. W Szpitalu Powiatowym sp. z o.o. integralnymi oddziałami dla potrzeb realizacji zadań dla rodziny są :

A) Oddział położniczy

Rocznie w oddziale przychodzi na świat około 550 dzieci. Oddział dysponuje:

- izbą przyjęć,
- salą do zajęć szkoły rodzenia, w której zajęcia są bezpłatne,
- 3 łózkami porodowymi, w tym 1 pokój do porodów rodzinnych, pokojem oczekiwań dla osób towarzyszących rodzącym, pokojem z wanną do immersji wodnych, pokojem przedporodowym,
- 13 łózkami dla matek w salach 1, 2, 3 - łózkowych z własnymi węzłami sanitarnymi,

B) Oddział noworodkowy

Oddział liczy 10 łóżek, spełnia warunki I stopnia referencyjności, przygotowany jest na przyjmowanie noworodków fizjologicznych, urodzonych o czasie. Oddział pracuje w systemie rooming-in (matka z dzieckiem) i promuje karmienie naturalne.

C) Oddział pediatryczny

W oddziale dziecięcym ogólnopediatrycznym znajduje się 21 łóżek i hospitalizowane są dzieci od 1 miesiąca do lat 18 . Oddział posiada 11 sal – 1,2,3 osobowych, w tym jedna z osobnym węzłem sanitarnym. Wnętrza sal są przyjazne małym pacjentom, kolorowe ściany, na których znajdują się motywy z bajek. Podczas pobytu w szpitalu całodobową opiekę nad dzieckiem mogą sprawować rodzice. Do dyspozycji opiekunów dzieci jest kuchnia, szatnia z natryskiem i węzłem sanitarnym. Na oddziale znajduje się kącik zabaw wyposażony w telewizor, odtwarzacz DVD, biblioteczkę z bajkami, kredki, kolorowanki, klocki, zabawki. Oddział posiada TELEFON DO MAMY sponsorowany przez fundację ORANGE, z którego dzieci mogą bezpłatnie zatelefonować do domu.

3.12 Organizacje NGO

W Chełmży funkcjonują również organizacje pożytku publicznego na rzecz pomocy rodzinom takie jak Stowarzyszenie dla osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń”, Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły „Dobry Start”, Stowarzyszenie Pomocy „Łoza”.

IV. Uwarunkowania prawne podejmowanych działań w ramach programu wspierania rodzin.

Realizując „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020” należy brać pod uwagę między innymi:

- ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2017 r. poz. 1860, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 poz. 1508, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 1851, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
- ustawę z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2018 r. poz. 603, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, z późn.zm.),
- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, z późn.zm.).

V. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Strategia Rozwoju Miasta Chełmży na lata 2016 – 2022 • Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Chełmży na	• Ubóstwo • Bezrobocie • Wysokie koszty utrzymania rodzin • Jeden żłobek na terenie miasta

lata 2015 – 2020 • Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Chełmża na lata 2016 – 2023 • Funkcjonowanie na terenie miasta placówek oświatowych (żłobek niepubliczny -1, przedszkola publiczne - 2, przedszkole niepubliczne -1, szkoły podstawowe -3, zespół szkół specjalnych - 1, zespół szkół ponadpodstawowych -1, szkoła muzyczna -1) • Funkcjonowanie na terenie miasta placówek służby zdrowia • Działalność Szkoły Rodzenia • Rozwinięta sieć instytucji wspierających rodzinę (MOPS, Policja, MKRPA, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pozarządowe, grupy wsparcia, parafia rzymsko-katolicka) • Działalność Punktu Motywacyjno – Konsultacyjnego w strukturze MKRPA • Funkcjonowanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Chełmży na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie • Powoływanie doraźnych zespołów interdyscyplinarnych w sprawie rodzin przeżywających trudności • Powoływanie grup roboczych realizujących indywidualny plan pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową • Wsparcie asystentów rodziny - 2 • Dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (prawnik, psycholog, terapeuta, mediator) • Funkcjonowanie na terenie miasta świetlic	• Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych • Brak mieszkań chronionych • Brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia • Bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie • Niewystarczający system informacyjny, koordynacji i współpracy między instytucjami • Roszczeniowość rodzin korzystających z pomocy społecznej (brak wzorców w rodzinach dysfunkcyjnych) • Brak poradni rodzinnej • Brak rodzin wspierających • Niewystarczająca liczba asystentów rodziny, • Wzrost liczby zadań zleconych samorządom gminnym

szkolnych, placówki wsparcia dziennego, klubów	
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych • Wprowadzenie innowacyjnych form pomocy rodzinie (pozyskanie kandydatów na rodzinę wspierającą, zespół interwencji kryzysowej) • Edukacja rodziców, podnoszenie kompetencji i umiejętności rodzicielskich, radzenie sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzanie budżetem domowym • Polityka państwa przyjazna rodzinom	• Długotrwałe bezrobocie • Wzrost kosztów utrzymania rodziny • Rozpad związków (separacje, rozwody, wyjazdy za granicę) • Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy” • Istnienie zjawisk takich jak: przemoc, alkoholizm, narkomania, hazard etc. • Zaniedbywanie przez rodziców obowiązków opiekuńczo-wychowawczych • Niewystarczająca ilość środków finansowych na zatrudnienie asystenta rodziny zgodnie z zapotrzebowaniem • Zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

VI. Cele programu

Cel główny programu:

Budowa zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności.

Cele szczegółowe:

1. Podnoszenie, kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziców przeżywających trudności wychowawcze.

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodziny oraz odpowiednich warunków do życia i rozwoju dzieciom.
3. Zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez zwiększenie bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

VII. Realizacja programu

<i>Cel szczegółowy: Podnoszenie , kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziców przeżywających trudności wychowawcze.</i>				
Lp.	Działania	Okres realizacji	Realizator, Partnerzy	Źródło finansowania
1.	Świadczenie szeroko pojętej pomocy społecznej rodzinom, z problemami wychowawczymi	2018 - 2020	Gmina, MOPS, Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica na Tumskiej, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	środki własne realizatorów, dotacje
2.	Wspieranie rodzin i dzieci przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych	2018 - 2020	Gmina, MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
3.	Wspieranie rodzin biologicznych, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej	2018 - 2020	Gmina, MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
4.	Realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych dla rodziców	2018 - 2020	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Policja, MOPS, Zespół Interdyscyplinarny	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
5.	Indywidualne poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawnicze, zawodowe	2018 - 2020	Policja, MOPS, Gminny Zespół Interdyscyplinarny,	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne

			PUP	
6.	Zapewnienie innych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze	2018 - 2020	Placówki oświatowe, MOPS, Gminny Zespół Interdyscyplinarny	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
7.	Rozwój wolontariatu na rzecz rodziny	2018 - 2020	Szkoły, fundacje, stowarzyszenia, szkoły, MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
8.	Kursy i szkolenia dla pracowników instytucji wspierających rodzinę	2018 - 2020	Gmina, MOPS, Placówki oświatowe, Gmina, MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
<i>Cel szczegółowy: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodziny oraz odpowiednich warunków do życia i rozwoju dzieciom.</i>				
1.	Monitoring sytuacji rodzin z dziećmi, w których występują uzależnienia, dysfunkcje	2018 - 2020	MOPS, służba zdrowia, Policja, MKRPA, placówki oświatowe	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
2.	Objęcie pomocą finansową i rzeczową rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji	2018 - 2020	MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
	Udzielenie pomocy w formie: stypendiów, wyprawki szkolnej uczniom	2018 - 2020	MOPS Gmina	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
4.	Objęcie dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych programem „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	2018 - 2020	MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
5.	Zapewnienie pomocy dzieciom i rodzinom w których występuje przemoc	2018 - 2020	MOPS, Policja, Gminny Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe,	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
6.	Zapewnienie bezpłatnego		Gmina, placówki	środki własne

	dostępu młodzieży i dzieciom do bazy rekreacyjno – sportowej	2018 - 2020	oświatowe, OSiT	realizatorów, środki zewnętrzne
7.	Zapewnienie dzieciom dostępu do świetlic szkolnych i zajęć pozalekcyjnych	2018 - 2020	Gmina, placówki oświatowe	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
8.	Zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych rodzinom z dziećmi	2018 - 2020	Gmina, MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
9.	Zapewnienie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej	2018 - 2020	Gmina, MOPS	Środki własne realizatorów, środki zewnętrzne

Cel szczegółowy: Zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez zwiększenie bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży

1.	Monitorowanie środowisk, w których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej	2018 - 2020	Gmina, MOPS, Policja, placówki oświatowe	środki własne realizatorów
2.	Zapewnienie opieki asystenta rodziny oraz rodziny wspierającej rodzinom z trudnościami	2018 - 2020	Gmina, MOPS	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
3.	Monitorowanie rodzin zagrożonych uzależnieniem i motywowanie do podjęcia stosownej terapii	2018 - 2020	Gmina, MOPS, MKRPA, Policja, służba zdrowia	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
4.	Organizowanie form aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, rodzin z dziećmi	2018 - 2020	Gmina, MOPS, placówki oświatowe, OSiT instytucje kulturalne	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne
5.	Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny z poza terenu Miasta w zakresie	2018 – 2020	Gmina, MOPS, Policja, PCPR, Sąd, Kuratorzy społeczni, zawodowi,	środki własne realizatorów

	monitorowania i analizowania sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem		placówki oświatowe, służby zdrowia	
6.	Skierowanie i finansowanie pobytu dzieci i rodzin w sytuacjach kryzysowych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia i przeznaczonych do tego placówkach (hostele, domy samotnych matek itp.)	2018 - 2020	Gmina, MOPS	środki własne realizatorów
7.	Utworzenie Zespołu Interwencji Kryzysowej	2018 - 2020	Gmina, MOPS, Policja, placówki oświatowe	środki własne realizatorów, środki zewnętrzne

VIII. Realizatorzy programu

Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 w gminie miasto Chełmża powinny być podmioty lub osoby, które w swoich kompetencjach i specjalizacji posiadają obowiązek jak i umiejętności wspierania rodzin z dzieckiem przeżywających trudności, w szczególności opiekuńczo – wychowawcze.

a. Koordynator programu

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży

b. Miejsce realizacji

- Gmina Miasto Chełmża

c. Okres realizacji

- 2018 – 2020

d. Realizatorzy programu:

- Gmina Miasto Chełmża

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży

- Chełmiński Ośrodek Kultury
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Chełmży
- Ośrodek Sportu i Turystyki
- Parafia pw. Św. Mikołaja Biskupa w Chełmży
- Placówki służby zdrowia z terenu gminy miasta Chełmży
- żłobek oraz przedszkola publiczne/ niepubliczne
- szkoły podstawowe, zespoły szkół
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Chełmży
- Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego Oddział Zamiejscowy w Chełmży
- Komisariat Policji w Chełmży
- Straż Miejska w Chełmży
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmży
- organizacje pozarządowe

e. Finansowanie programu

- zadania publiczne Gminy Miasto Chełmża
- zadania publiczne Województwa Kujawsko – Pomorskiego
- inne środki zewnętrzne

IX. Efekty i rezultaty programu

W wyniku założonych działań w trakcie realizowanego w latach 2018 – 2020 Gminnego Programu Wspierania Rodziny na obszarze w gminie miasta Chełmży, przewiduje się osiągnięcie następujących rezultatów :

- poprawę funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
- poprawę stanu bezpieczeństwa dzieci i rodzin,

- ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego rodzin dysfunkcyjnych, uzależnionych,
- przeciwdziałanie umieszczaniu dziecka w pieczy zastępczej,
- powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

X. Ewaluacja

Ewaluacja ma na celu sprawdzenia skuteczności podjętych działań, sprawdzenia czy założone rezultaty zostały osiągnięte. Realizacja Programu opiera się na współpracy pomiędzy instytucjami – realizatorami programu m.in. Policją, MKRPA, placówkami oświatowymi. Program ma charakter otwarty, będzie podlegał ewaluacji w zależności od potrzeb.

XI. Sposób kontroli realizacji programu

W terminie do dnia 31 marca każdego roku, Burmistrz przedstawia Radzie Miejskiej Chełmży roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby związane z realizacją Programu.